

Баганова Л.О.,
к.ю.н., доцент,
доцент кафедри морського та
митного права Національного університету
«Одеська юридична академія»
(м. Одеса, Україна)

УДК 339.5

МИТНИЙ ПОСТ-АУДИТ В УКРАЇНІ ТА ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЙОГО ЗДІЙСНЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В статті розглядаються порядок та умови здійснення митного пост-аудит контролю відповідно до норм Конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур (Київська конвенція, 1973 р.), Митного кодексу України 2012 р. та актів Європейського Союзу, у тому числі суттєві зміни до Митного кодексу ЄС 2016 р. Аналіз законодавства та наукової літератури надав підстави до визначення ролі митного пост-аудиту як форми митного контролю при переміщенні товарів через митний кордон України. На підставі проведеного дослідження виявлено певні проблемні аспекти у сфері здійснення митного пост-аудиту.

Ключові слова: митний контроль, митний пост-аудит, документальна перевірка, фіскальні органи, митниці.

Батанова Л.А. Таможенный пост-аудит в Украине и проблемные аспекты его осуществления в современных условиях. – Статья.

В статье рассматриваются порядок и условия осуществления таможенного пост-аудит контроля в соответствии с нормами Конвенции об упрощении и гармонизации таможенных процедур (Киотская конвенция, 1973 г.), Таможенного кодекса Украины 2012 г. и актов Европейского Союза, в том числе существенных изменений Таможенного кодекса ЕС 2016 г. Анализ законодательства и научной литературы дал возможность для определения роли таможенного пост-аудита как формы таможенного контроля при перемещении товаров через таможенную границу Украины. На основании проведенного исследования выявлены определенные проблемные аспекты в сфере осуществления таможенного пост-аудита.

Ключевые слова: таможенный контроль, таможенный пост-аудит, документальная проверка, фискальные органы, таможня.

Batanova L.O. Audit-based Control in Ukraine and Problem Aspects of it Implementation in Present-day Conditions. – Article.

In this article the order and conditions of audit-based control implementation are reviewed in accordance with International Convention on the Simplification and

Harmonization of Customs Procedures (revised Kyoto Convention, 1973), Customs Code 2012 and acts of European Union, including essential revisions of EU Customs Code 2016. The analysis of legislation and scientific literature has given possibility for identification of role for audit-based control as a form of customs control during transportation of articles of trade through the customs border of Ukraine. On the basis of conducted research certain problem aspects were revealed in audit-based control implementation.

Keywords: customs control, audit-based control, documentary audit, fiscal authorities, customs.

Актуальність теми обумовлюється виникненням проблемних питань на шляху втілення у митній практиці української державної митної справи рекомендацій Всесвітньої митної організації щодо прискорення товарообігу та підвищення ефективності митного контролю шляхом здійснення митного пост-аудиту.

Всесвітньою митною організацією з метою спрощення митного оформлення товарів та прискорення митних процедур на кордоні проголошено, що сучасні методи роботи митних адміністрацій світу повинні ґрунтуватися на системі аналізу ризиків й методу контролю, який базується на аудиті.

Незважаючи на удосконалення митного законодавства протягом останніх років, мають місце факти недоотримання до Державного бюджету України значної кількості грошових коштів, що пов'язане з наявністю законодавчих прогалин, відсутністю належної координації роботи між «податковими» та «митними органами» державної фіскальної служби, ухилянням або відстрочкою від сплати митних платежів суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності (далі –ЗЕД) шляхом необґрунтованого застосування митних режимів або умовного звільнення від сплати митних платежів та інших протиправних дій.

Отже, виникає необхідність підвищення ефективності адміністрування контролюючими органами митних платежів, зокрема, в частині організації та здійснення митного пост-аудит контролю.

Розгляду питань формування системи митного аудиту в Україні як найперспективнішого напрямку митного контролю в Україні та його ролі у забезпеченні економічної безпеки держави, присвячено праці відомих вчених та практиків, таких як

І.Г. Бережнюк, О.П. Борисенко, О.М. Вакульчик, А.О. Віденов, Т.С. Єдинак, В.Ю. Єдинак, Н.М. Єсипчук, Л.М. Івашова, О.О. Книшек, А.О. Кулик, Д.С. Олійник, П.В. Пашко, Л.М. Пісьмаченко, Н.П. Сідлецька, С.П. Цибулько та інші. Однак дослідженню організації та порядку здійснення митного пост-аудит контролю після створення Державної фіскальної служби України (далі – ДФС України) шляхом реорганізації Державної митної служби України (далі – ДМС України) та Державної податкової служби України (далі – ДПС України) у науковій літературі не було приділено достатньої уваги. Детального аналізу також потребує розгляд суттєвих змін до Митного кодексу ЄС 2016 року тощо.

Метою статті є розгляд теоретичних засад та проблемних аспектів здійснення митного пост-аудиту у сфері державної митної справи в контексті вимог Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур 1973 р. та Митного кодексу ЄС зі змінами 2016 р.

При дослідженні зарубіжного досвіду впровадження системи пост-митного аудиту, спостерігаємо ситуацію, коли у багатьох країнах (країнах Європейського Союзу, учасниках СОТ), країнах пострадянського простору та Україні мета, завдання та функції пост-митного аудиту значно відрізняються [1, с. 72].

Проте, результативність та ефективність митного пост-аудиту прямо залежить від теоретичних розробок та якісної нормативно-правової бази щодо порядку організації та здійснення митного аудиту.

Митний пост-аудит є однією з форм митного контролю. Митний контроль у науковій літературі розглядається як сукупність заходів, що здійснюється фіскальними органами України в межах своєї компетенції з метою дотримання норм митного законодавства, міжнародно-правових актів з питань державної митної справи усіма суб'єктами митних правовідносин. Існує певна класифікація митного контролю. Так, в залежності від часу здійснення митного контролю виокремлюють такі його види: попередній, поточний та наступний [2, с. 298; 3, с. 247].

Наступний митний контроль бере свій початок з моменту проведення фіскальними органами документальних перевірок, за допомогою яких органи доходів і зборів України переконуються у правильності заповнення митних декларацій, декларацій митної вартості та в достовірності зазначених у них даних, законності ввезення (пересилання) товарів на митну територію України, а також своєчасності, повноти нарахування та сплати митних платежів тощо.

Документальна перевірка як одна з форм митного контролю (згідно з п. 7 ст. 336 Митного кодексу України) [4] за своїм змістом відповідає проведенню контролю на основі методів пост-аудиту. Тобто здійснюється після проведення митного оформлення та випуску товарів у вільний обіг.

Основним міжнародним документом, яким у митну практику запроваджено здійснення митного контролю шляхом проведення митного пост-аудиту є Міжнародна конвенція про спрощення та гармонізацію митних процедур, яка була прийнята Радою митного співробітництва (з 1994 р. Всесвітня митна організація) 18 травня 1973 р. у м. Кіото (далі – Кіотська конвенція) [5].

До Кіотської конвенції Україна приєдналася у 2006 р. [6], проте через порушення відповідних процедур вона фактично не отримала статусу договірної сторони. Лише 15 лютого 2011 р. Верховною Радою України були прийняті зміни до Закону України «Про приєднання України до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур», чим самим ліквідувала певні процедурні непорозуміння [7].

Згідно з розділом 2 Додатку II цієї ж Конвенції, «контроль на основі методів аудиту» – це сукупність заходів, за допомогою яких митна служба переконується у правильності заповнення декларацій на товари та достовірності зазначених у них даних, перевіряючи наявні у причетних до декларування осіб відповідні книги обліку рахунків, документи, облікову документацію та комерційну інформацію.

Тобто, митний аудит – це форма митного контролю, яка здійснюється митними адміністраціями для перевірки правильності та достовірності даних, указаних у митних деклараціях, шляхом вивчення бухгалтерських документів, рахунків, систем управління бізнесом.

Митний аудит містить у собі два напрямки: митний пост-аудит та аудит. Митний пост-аудит проводиться після завершення митного оформлення з метою перевірки діяльності осіб, які беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності. А митний аудит починається з розробки аудиторських щорічних програм на підставі профілю ризиків. Аудит може проводитися на постійній, циклічній та вибірковій основі [8, с. 317].

З огляду історичних передумов втілення в українську митну практику проведення митного пост-аудиту, необхідно зазначити, що вперше митний пост-аудит в Україні запроваджено у Митному кодексі України 2002 р. Це був перший документ, в якому було передбачено таку форму митного контролю як перевірка системи звітності та обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України, а також своєчасності, повноти нарахування і сплати податків і зборів. Згодом українським урядом було затверджено Порядок проведення митними органами на підприємствах перевірок системи звітності та обліку товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України [9]. Відповідно з цього моменту законодавчі повноваження на проведення митного аудиту митники отримали, але процесу його реалізації так й не було запроваджено.

На той період митний пост-аудит було визнано новою формою митного контролю в нашій державі. Проте, він вже давно використовувався митними системами розвинених країн. А тому серед учених переважає думка, що переорієнтація формату від тотального митного контролю до митного пост-аудиту є необхідною вимогою сьогодення [10, с. 34].

Наступною головною подією, що внесла суттєві зміни у порядок організації та здійснення митного пост-аудиту стало прийняття Указу Президента України «Про деякі заходи з

оптимізації системи центральних органів виконавчої влади» від 24 грудня 2012 р. № 726/2012 [11], яким було утворено Міністерство доходів і зборів України шляхом реорганізації Державної митної служби України та Державної податкової служби України, також прийнято нові Податковий та Митний кодекси України. Трохи пізніше Постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 160 [12] була утворена Державна фіскальна служба України шляхом реорганізації Міністерства доходів і зборів України, а 21 травня 2014 р. прийнято Положення про Державну фіскальну службу, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 236 [13].

Таким чином, у Митному кодексі України 2012 р. серед форм митного контролю передбачено вже проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів (п. 7 ст. 336 МК України) [4].

У той короткий період, коли після набуття чинності нового Митного кодексу в середині 2012 року, пост-аудит реально запрацював, митним органам вдалося викрити не один десяток незаконних об'єктів і повернути державі сотні мільйонів недоотриманих платежів [14].

До речі, фінансові санкції за порушення митного законодавства – дуже серйозні. Якщо Податковим кодексом України [15] передбачено штрафи у розмірі 25-50% від суми додатково нарахованих податків, то штрафи, передбачені Митним кодексом України, значно вищі. Так, наприклад, штраф за незаконне переміщення товарів може стягнути до 200% вартості товару з конфіскацією, а за нецільове використання товарів, при ввезенні яких було надано пільги – 300% від несплаченої суми митних платежів.

Таким чином, система пост-аудиту має ще один додатковий ефект – фактичний примус декларанта до дисципліни та самоконтролю. Адже своєчасне проведення самоперевірки

підприємств-учасників ЗЕД рятуватиме підприємство від донарахування податків та штрафних санкцій.

Із прийняттям Закону України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» від 02.12.2010 р. № 2735 [16], органи у сфері управління державною митною справою були наділені повноваженнями щодо здійснення державного контролю продукції. Метою здійснення контролю продукції є забезпечення відповідності продукції, що ввозиться на митну територію України, встановленим вимогам до моменту її випуску у вільний обіг на митній території України та недопущення ввезення на митну територію України продукції, яка становить серйозний ризик суспільним інтересам.

Слід додати, що неефективність притаманна і системі контролю більшості імпортованих товарів при їх ввезенні з метою розповсюдження на ринку України. На теперішній час такий контроль полягає лише у перевірці наявності сертифікатів відповідності на ті товари (їх партії), що підлягають обов'язковій сертифікації в Україні. Такий формальний підхід не дозволяє забезпечити недопущення на ринок України продукції, яка становить серйозний ризик. Крім того, ця практика створює технічний бар'єр у торгівлі, що, в принципі, суперечить вимогам Світової організації торгівлі.

Зважаючи на наведене, в Україні запроваджено європейську систему контролю продукції при її ввезенні на митну територію України, яка відповідає вимогам Світової організації торгівлі та органічно поєднується із системою ринкового нагляду.

Необхідно також наголосити на тому, що запровадження системи ринкового нагляду та європейської системи контролю продукції відповідає Плану дій «Україна – Європейський Союз» [17], яким передбачено продовження приведення регуляторної та адміністративної практики України у сфері технічного регулювання у відповідність до міжнародної та існуючої в Європейському Союзі.

Стратегічний курс України до Європейського Союзу та поступова адаптація її митного законодавства до світових норм,

правил та стандартів ставить першочерговим завданням перед законодавцем застосування термінології, визнаної у країнах ЄС. Так, із приєднанням України до Протоколу до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур [6], триває процес імплементації її норм у чинне митне законодавство України. Керуючись термінологією Конвенції, необхідно сказати, що проведення вищезазначених перевірок за змістом відповідає проведенню так званого «митного пост-аудиту». Але поки що законодавцем не зроблено жодних спроб втілення у сучасний обіг цього терміну.

У навчальній та науковій літературі неодноразово наголошувалося на відсутності єдиного визначення пост-митного аудиту. Зустрічаються такі терміни: «*post-customs audit*», «*post-customs control*», «*post-clearance audit*», «*post-clearance control*», «*post-entry audit*». Однак, незважаючи на різноманітність категоріального визначення, сутність усіх понять зводиться до того, що пост-митний аудит розуміють як зведення до мінімуму «пропускних» митних процедур та здійснення митного контролю через подальше поглиблення перевірки суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності після факту митного оформлення товарів і транспортних засобів [1, с. 72].

Митний пост-аудит має велике значення для ефективного здійснення митного контролю, тому в наукових джерелах останнім часом активно пропонуються варіанти його удосконалення.

Так, Л.М. Письмаченко вказує на доцільність запровадження у практику митного контролю проведення перевірок не тільки в момент перетину митного кордону, але й протягом певного часу після митного оформлення вантажу. Така система діє у Франції, суть її полягає у тому, що стосовно суб'єктів зовнішньої торгівлі митними органами здійснюється контроль за двома напрямками: формальний контроль та фундаментальний контроль. У момент перетину митного кордону представниками митних органів Франції фундаментально перевіряється близько 5% імпорту та 1% експорту вантажів. Інші 95% підлягають контролю протягом 1-3 років після оформлення митних документів [18, с. 77].

Дійсно, підкреслюються переваги такої організації митного контролю: по-перше, прискорення митного оформлення вантажів під час перетину митного кордону; по-друге, збільшення ймовірності виявлення порушень митних правил або контрабанди під час подальшого контролю.

Заслуговує на увагу думка О.В. Грачова про те, що митний контроль після випуску товарів, спрямований на забезпечення надходжень до бюджету повних сум митних платежів, повинен стати механізмом ефективного захисту національних інтересів без створення додаткових адміністративних бар'єрів. Контроль після випуску товарів розглядається не як самоціль, а як невід'ємний, органічний елемент єдиної системи митного контролю, спрямованого на створення передумов для формування рівних конкурентних умов у частині оподаткування господарюючих суб'єктів при гарантії дотримання вимог законодавства [19, с. 13].

Слушною є позиція тих вчених, які вважають, що перевірки передбачені як найбільш діюча форма наступного контролю, що дозволяють «...виявити недогляди попереднього і поточного контролю і зазвичай вирізняється поглибленим і всеосяжним підходом до вивчення фінансово-господарської діяльності контрольованого суб'єкта, комплексністю» [20, с. 96].

Щодо здійснення пост-аудит контролю, то цікавою уявляється практика Європейського Союзу. Так, наприклад, в процесі гармонізації болгарського митного законодавства із законодавством Європейського Союзу було прийнято відповідні зміни до Закону про митницю. Таким чином, на рівні Закону було регламентовано основні положення для проведення пост-митного аудиту у приміщеннях економічних операторів шляхом перевірки всієї документації кожного оператора, що має прямий чи опосередкований зв'язок з імпортованими чи експортованими товарами, тобто його виробничих, бухгалтерських, банківських та інших документів, а також безпосередньо самих товарів, якщо вони є в наявності [21, с. 26].

Широке впровадження та застосування пост-митного аудиту є також одним з основних завдань, що поставлені перед митними адміністраціями країн-членів Європейського Союзу та Всесвітньої митної організації: скоротити час на митне оформлення товарів, у той же час забезпечити надійну систему митного контролю за дотриманням зовнішньоторговельного режиму, а також високий рівень збору мита, податку на додану вартість та інших податків.

Процедури і способи планування, здійснення та документування, а також і санкції у разі порушень законодавства прописані на національному рівні, тобто в законодавстві кожної окремої держави-члена Європейського Союзу.

До головних законодавчих актів Європейського Союзу з питань організації та здійснення митного пост-аудит контролю відносяться Методичні рекомендації для уповноважених економічних операторів ЄС 2007 р. (EU – Authorised Economic Operators, Guidelines, 2007) [22], Методичні рекомендації ВМО з митного пост-аудиту 2012 (WCO – Guidelines for Post-clearance audit, 2012) [23]; Технічні примітки ЮНКТАД (Генеральної Асамблеї ООН) щодо спрощення процедур торгівлі (UNCTAD (United Nations General Assembly) Technical Note 5 Post-clearance audit, 2011) [24], Митний кодекс ЄС 2013 р. зі змінами 2016 р. (EU Customs Code, 2013) [25].

Значною подією є внесення суттєвих змін до Митного кодексу ЄС 2013, які набрали чинності з 1 травня 2016 р. З цього часу кожна країна Євросоюзу повинна привести національне законодавство до нових правил. Кардинальні зміни до Митного кодексу ЄС стосуються й організації та здійснення митного аудиту щодо збільшення терміну зберігання митних документів з 3-х років до 10 років. Це означає, що митниця має право при проведенні перевірок перевіряти документацію протягом 10 років та при виявленні порушень донараховувати податки [26].

На сьогоднішній день документальні перевірки дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та

сплати митних платежів, проводяться органами доходів і зборів не пізніше закінчення 1095 днів [15].

Розгляд та аналіз науково-теоретичних та проблемних питань організації та здійснення митного пост-аудиту як форми митного контролю, що сприяє спрощенню та прискоренню митних формальностей, а також надає додаткові можливості для суб'єктів ЗЕД, дозволило дійти наступних висновків.

Перенесення основного акценту митного контролю на час після митного оформлення, тобто проведення так званого митного пост-аудит контролю, має безліч переваг, у тому числі, скорочення часу митного оформлення товарів, сприяння спрощенню та прискоренню процесу проходження митних процедур і створення додаткових можливостей для суб'єктів ЗЕД тощо.

Метою здійснення митного пост-аудиту є контроль за дотриманням митного законодавства усіма суб'єктами митних правовідносин при переміщенні товарів через митний кордон України. Адже сутність митного пост-аудиту зводиться до примусу декларантів та суб'єктів ЗЕД до дисципліни та самоконтролю, а тому своєчасне проведення самоперевірки підприємств (суб'єктів ЗЕД) може врятувати від донарахування податків та штрафних санкцій.

Суттєві зміни, що відбулися після реорганізації ДМС та ДПА України, та створення ДФС України, має негативні наслідки у контексті організації та здійснення митного аудиту. Так, у структурі ДФС України здійснення митного аудиту виконує Департамент аудиту, на який покладено завдання здійснення контролю за дотриманням законодавства України з питань державної митної справи у частині своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів шляхом організації та проведення документальних перевірок платників податків тощо. Тобто надання суто податковій службі (Головному управлінню ДФС України в областях) повноважень на здійснення митного пост-аудит контролю негативно впливає на якість його проведення. Фіскальні органи при здійсненні документальної перевірки дотримання законодавства України, стосуються питань

у сфері державної митної справи, а саме: правильності визначення бази оподаткування своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів, правильності класифікації згідно з УКТ ЗЕД товарів, щодо яких проведено митне оформлення, відповідності фактичного використання переміщених через митний кордон України товарів заявленій меті такого переміщення та/або відповідності фінансових і бухгалтерських документів, звітів, договорів (контрактів), калькуляцій, інших документів підприємства, що перевіряється, інформації, зазначеній у митній декларації, декларації митної вартості, за якими проведено митне оформлення товарів у відповідному митному режимі тощо. Отже, при документальній перевірці 90% питань, що перевіряються, стосуються виключної компетенції митниць, потребують відповідних фахових знань і досвіду роботи у сфері державної митної справи. Також щодо контролю за митною вартістю необхідно вказати про зниження ефективності роботи митниць через ліквідування відповідних підрозділів, які забезпечували надання та реалізацію підрозділами контролю митної вартості необхідної інформації, а саме – підрозділів аудиту.

Необхідно погодитися із фахівцями у сфері державної митної справи, про те, що однією із основних завдань ДФС України є досягнення запровадження на всьому ланцюгу постачання від імпортера до кінцевого споживача контролю за базою оподаткування. А також для повноцінного функціонування митниць та підвищення ефективності митної справи є дуже необхідним якнайшвидше відновлення митного пост-аудиту як однієї із основних форм митного контролю, використання якого є переважним та домінуючим в діяльності митних органів країн Європейського Союзу [14].

ЛІТЕРАТУРА

1. Єдинак Т.С., Єдинак В.Ю. Постмитний аудит як фактор забезпечення економічної безпеки країни: зарубіжний досвід та українська перспектива // Вісник академії митної служби України. 2008. № 4. С. 70-76.

2. Таможенное право: учебник / Гравина А.А. и др.; отв. ред. А.Ф. Ноздрачев; Ин-т законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве Российской Федерации. – М.: Волтерс Клувер, 2007. 688 с.
3. Таможенное право: учебник / отв. ред. О.Ю. Бакаева. – М.: Норма, 2008. 560 с.
4. Митний кодекс України, 2012 // Відомості Верховної Ради України. 2012. № 44-45, № 46-47, № 48. Ст. 552.
5. International Convention on the Simplification and Harmonization of Customs Procedures (revised Kyoto Convention, 1973). URL: http://www.wcoomd.org/en/topics/facilitation/instrument-and-tools/conventions/pf_revised_kyoto_conv/kyoto_new.aspx
6. Про приєднання України до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур у зміненій редакції згідно з Додатком 1 до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур: Закон України від 05.10.2006 р. № 227-V // Офіційний вісник України. 2006. № 43. Ст. 2865.
7. Про внесення змін до Закону України «Про приєднання України до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур»: Закон України від 15.02.2011 р. № 3018-VI. URL: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3018-17>
8. Таможенный контроль: на пути к международным стандартам: монографія / Полищук А. В., Пашко П. В., Самсонов Е. Б. и др. – О.: «Пласк», 2009. 476 с.
9. Про затвердження Порядку проведення митними органами на підприємствах перевірок системи звітності та обліку товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.12.2004 р. № 1730 // Офіційний вісник України. 2004. № 51. Ст. 3363 (втр. чин.).
10. Формування системи митного аудиту в Україні : монографія / за заг. ред. О. М. Вакульчик. – Хмельницький, 2014. 207 с.
11. Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 24.12.2012 р. № 726/2012 // Офіційний вісник України. 2012 р. № 99. Ст. 3998.
12. Про утворення Державної фіскальної служби: Постанова Кабінету міністрів України від 21.05.2014 р. № 160. URL: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/postanovi-km-ukraini/63206.html>
13. Про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 236 // Офіційний вісник України. 2014. № 55. Ст. 1507.

14. Інструмент, здатний перетворити митницю. URL: http://www.pravda.com.ua/columns/2015/08/18/7078211/view_print/
15. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. // Офіційний вісник України. 2010. № 92. Т. 1. Ст. 3248.
16. Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції : Закон України від 02.12.2010 р. № 2735-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 21. Ст. 144.
17. План дій «Україна – Європейський Союз» від 12.02.2005 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_693
18. Письмаченко Л. М. Напрямки вдосконалення системи контролю й аудиту в митній службі та її роль у забезпеченні економічної безпеки України // Матеріали конфер. «Митна політика України в контексті європейського вибору: проблеми та шляхи їх вирішення». 2003. Академія митної служби України. м. Дніпропетровськ. С. 77-78.
19. Грачев О. В. Проблемные вопросы таможенного контроля после выпуска товаров / О. В. Грачев // Юрист. 2008. № 11. С. 13-15.
20. Фінансове право України: навч. посіб. / Л. К. Воронова та ін.. – К.: Правова єдність, 2009. 395 с.
21. Віденов А. Митний пост-аудит: практика болгарських колег / А. Віденов, Н. Сідлецька // Митниця. 2010. № 12 (73). С. 26-27.
22. Authorised Economic Operators, Guidelines. 2007 (EU). URL: http://ec.europa.eu/ecip/documents/who_is/aeo_guidelines_en.pdf
23. Guidelines for post-clearance audit (PCA). URL: <http://www.wcoomd.org/en/topics/enforcement-and-compliance/instruments-and-tools/~media/0A6E3DCDE47E41F2A71B757596ABAA97.ashx>
24. UNCTAD Trust Fund for Trade Facilitation Negotiations Technical Note 5. URL: [http://unctad.org/en/Docs/TN05_Post ClearanceAudit.pdf](http://unctad.org/en/Docs/TN05_Post%20ClearanceAudit.pdf)
25. EU Customs Code. 2013 // Official Journal of the European Union L 165/1. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2013:165:FULL&from=EN>
26. New customs valuation rules in the European Union: get ready for 2016. URL: <https://www.pwc.com/ml/en/tax/documents/new-custom-valuation-rules-in-eu.pdf>

